

KAU MATANIGONE
Vakarautaka: Naomi Koroisamanunu
Tabana ni Vosa kei na iTovo Vakaviti

Ni sa tubu cake e dua na gone ena nona koro e sa dau tu na gagadre nei Tinanigone me rau gade ki nona koro me bau lai raici rau na nona i tubutubu. Qo na vanua e qai vure mai kina na vakasama qo ni kau matanigone.

Taumada meda dikeva mada se cava mada na ibalebale ni vosa na matanigone:

Na matanigone *n* [**vanua**] na tabua e tuberi ni qai kau vakadua e dua, **vakabibi** gone ulumatua **vakabibi** ina koro i tinana; vosa **voleka kina na icurucuru 4; raica kaumatani gone**. Na kau ni matanigone e dau vakauasivi ga mera kau kina nodra koro ni vasu se na koro nei tinadra. Ena so tale na gauna kevaka era mai sucu na gone ena vanua ni cakacaka era na dau kau tale ga kina nodra koro dina. Ena so na gauna e dau qai kau vakadua ga na matadra na le tolu se sivia na gone.

E dau kau kina na iyau me vaka na karasini, balobi isulu, tabua &s; na iyau qo e dau kau ina koro nei koya na tina ni gone me lai vakaraitaki kina na luvena. E dau lai vakacabori na iyau qori.

Ena dua na vakadidike ka vola o Ratu Semi Seruvakula ena ivola na Bula Vakavanua e tukuni toka kina - Ni sa tubu cake e dua na gone ena nona koro, e sa dau tu na gagadre nei tina ni gone me rau gade ki nona koro me bau lai raici rau na nona i tubutubu ka tu tale ga na nona gagadre me rau bau raica na makubudrau o rau na makubuni gone. Eratou sa na qai vakarautaka e dua na iyau na tubuna na gone kei tamanigone, me matana na gone vei rau na makubuna kei buna. Sa dau vakatokai na iyau ya me **matanigone** – veitalia ga se rua se tolu na gone era qai kau vakadua ena dua na gauna.

Ena dua na vakadidike ka vakayacora o Vika Maloni ka tauri mai na kena ivakamacala ena ivola na Noda Bula na iTaukei ena tabana 47, e tukuni toka kina va qo - ni kau matanigone ena kena ivalavala dina vakavanua ena sega ni rawa vei ira na gone mera lako kina koro kevaka e se sega tiko ni caka na veikau vakavanua. E dau kumuni na kena iyau me qai ia na veikau. Era dau veinanumi na veiwekani ka sala vata ena ilakolako qo. Eratou dau sulu ka vakailigaliga ena kamunaga ka tuberi tale ga na kamunaga ena gauna ni solevu.

O ira na wekadratou era na veiwaraki mai, kevaka era liga kaukaua era na cerevi iratou na gone se caka na ivakasobu vakavanua. Ni sa caka na veiqaravi ena tevu koto mai na nodratou idabedabe na gone meratou laki dabe kina. E dua na kena ivakarau tale ga ena dua na budratou me na sulu toka mai ka taura toka e dua na Kamunaga me waraki ratou kina na gone ena nodratou laki luvata na nodratou isulu. Ena ilakolako vaka qo e dau kau na dramu karasini, na Kamunaga kei na dalobi isulu. Ena qai caka mai na kena magiti.

Ena dua na kena ivakamacala ka vakasokumuni mai ena itukutuku ra sa tabaki oti e tukuni kina va qo ni vanua o Nakelo me vaka ga na kena ivakarau ena veivanua sa vakamacalataki oti, era sa dau kila rawa toka na yasana ruarua na iwiliwili ni gone e kau yani baleta mera vakarautaki ira na mai keveta na gone. Ke lewe vica toka na gone e dodonu me na kau yani na matadra, via dredre na

nodra ikaukau mai, sa rawa ni kau ga na matana na ulumatua ena vukudra kece, ia ke ra kaukau na i tubutubu, sa rawa ni kau taucoko tiko na matadratou na gone qo. Na iwiliwili ga ni gone era kau yani na iwiliwili era na vakarau mai nakoro mera veikeve. O ira mera na veikeve qo mai nakoro era na dui qara sara ga mai na nodra kumi kei na tabua. Qo o ira sara ga na wekana voleka na gone e kau tiko mai. Nira sa mai keveta na gone e kau mai ena **viduni** ga na ka e kau mai. Qo me veisa ga. Na iyau ga e ra kauta tiko mai na kaumatani gone, qo na kumi e isulu mai kina na gone kei na tabua e nona ikaukau tiko mai, era na vakarautaka tale tiko ga mai na sa digitaki mera keveta na gone. Ia nira sa veiluvaluvati e sa na nodra sara ga na digitaki mai oya mai nakoro mera mai veikeve, na iyau e kau yani, baleta nira a qara ga mai vakataki ira na nodra kumi kei na tabua.

Ena gauna ni solevu e sa na matata taucoko tiko na inaki kei na ka ena caka. Era sa na vakarautaka oti toka mai na ibe me idratadrata se idabedabenigone o ira na tiko mai nakoro. E keritale ga eratou sa na dabe toka kina na digitaki me ratou keveta na gone, qo ke vica e kau yani, ra wawa vata toka kei ira na turaga mera na vakamaluataka na iyau era kauta tiko yani na kaumatani gone. Kevaka e gonelilai sara na gone e kau tiko yani na matana e na sulu ga yani o koya e veikeve, tube tiko yani na tabua, qai roqota tiko yani na gone, lai solia sara me keveta o koya e sa wawa tiko mai. Ia ke sa qase e sa na vakaisulutaki ga, soli vua na tabua, qai liu yani me lai dabe e yasai koya e sa wawa toka mai. Nona liu yani qo era na muri koya kece tiko na veikau yani, ra kauta vata tiko yani na nodra iyau, oti qai lai bini tu e matadra. Nodrau sota ga, qo na gonevou kei koya e wawa mai, e rau na lululu, regu rau **veiluvaluvati** sara. Na kumi kei na tabua e tiko mai vei koya e wawa tiko mai e sa na kauta mai na gone e kau tiko yani na matana, na kumi kei na tabua nei gonevou e sa na nei koya e a wawa toka mai.

Ni sa oti na veiluvaluvati, sa bini tu na iyau ni **matanigone** eratou sa na qai vakamaluataka na qase na wawa tiko mai. Ena rawa ni tuberi tale ga mai e dua na kamunaga me ivakavinavina. Na ibe ratou a dabeca toka, qo na idratadrata se idabedabenigone eratou sa na cecega na kaumatani gone yani. Ni sa oti na gacagaca ni solevu qori e sa na qai cabo mai na magiti ratou vakarautaka na tiko mai nakoro. Na magiti qo e yacana tiko na **ivakaconigone**. Dau qai tuberi yani na **itaranimagiti** qori vei ira na gole yani.

Ni oti qori sa na qai vakayacori na kana, na gunu, yacova ni ratou sa na tatau tale na gole yani, tuberi mai na **ivakatale**, sa cava tale ga e keritale na solevu ni kaumatani gone.

Ena gauna tale ga qo e sa kau na gone ina koro nei tamana. Qo e vakabibi vei ira na i tubutubu era sa mai dede tu ena veivanua ni cakacaka.

Na kau ni dua na matanigone e caramaka kina na sala ni gone oya ina nona koro ni vasu. A tukuni toka yani ni qo e sa na curu, suka doudou tiko mai kina na gone. E ra vakaraitaka tale ga kina nodra vakavinavina na wekai tagane vei ira na wekai yalewa ni sa mai vakawataki ira. E vakadeitaka tale ga na nodra veiwekani na itataba ruarua.

E na veivanua sa kaburaki oti tiko yani na kedra itukutuku, eda raica ni via tautauvata tu ga na veika e vakayacori ena solevu ni kaumatani gone, vica wale sara na kena duidui.

E Koroalau kei Sanima e Kadavu e rawa ni tukuni ga na solevu oqo vei ira mai nakoro ena dua na ivola, me vaka ni dredre na sala ni veilakoyaki. E liu, ena ivakamacala baleti Koroalau e lai caka na

kena yaqona, tuberi na kena tabua. Ia ni sa tukuni yani, sa macala na siga kei na gauna, e vakaraitaki ena veivanua kece e dikevi ni sa dau macala sara tale ga e keri na matailalai ni veiqaravi. Oqori na iwiliwili ni gone e kau yani kei na veika era na lai vakayacora nira sa na gole yani.

Ena siga lokuci, e vakaraitaki toka baleti Sanima kei Koroalau nira dau **cere**. Ena ivakamacala ni cere mai Sanima e tukuni toka kina nira na digitaki ga na cauravou bulabula mai waqa mera cicivi ira mai na marama era sa taura tu na isulu kei na masi kei na iyau tale eso e vanua, qo mera dumudumu tu ena kau, so e mai tu sara e wai. E sa na uvu tu na davui, oti ra sa na qai qalo mai na tiko mai waqa, ra qai cicivi ira mai na marama ra tauri iyau tu. Nira sa vesu rawa ga, ra taura na iyau, ra vakacobocobo, sa nodra na iyau. Era cici cere ga o ira na vakaitavi. O ira na vo ni turaga ena yasana ruarua era qarava tale ga na nodra itavi. E tukuni toka baleti Sanima nira dau gole yani na turaga e vanua ra lai tubera na **ivakasobu** vei ira na vo ni turaga mai waqa, sa qai ia yani na ilakolako i vanua.

Ia mai Koroalau, nira sa ciciva mai na cere o ira na tiko mai waqa, era sa na gole tale ga yani na turaga tiko mai waqa ra lai veivakasoburi vakavanua, ra luvata tale ga mai na iyaunicere era sa lillili tu e babaniwaqa. Oti qai lai vakaoti yani e vanua na vo ni veiqaravi.

E Vanuadina Tokatoka e dau caka na cere, ia vei ira ga na luvenimarama.

E tautauvata na veika era na lai vakayacora taumada na vulagi yani, oya nira na sevusevu, ra **boka** tale ga. Oti sa na dusi nodra icili mera na lai tiko kina. Mai Koroalau ratou na lai vakaraitaka yani na vulagi na gauna ratou na gole yani kina, ke ratou via veisautaka mai na itaukei, e sa na qai veisau. Na veivanua tale eso era na lewa mai na itaukei, se ra veikilaitaka vata.

Ena soqo ni solevu e sa na tautauvata kece na iwiliwili ni gone e sulu yani kei na kedra iwiliwili na wawa mai mera veikeve. Ia ena ivakamacala ga baleti Vanuadina kevaka e kau yani e dua na gonetagane, e rau na sulu vata tiko yani kei koya na gone qo e rua tale.

E Nakelo kei Vanuadina e sa na tevu tu mai na ibe, me idabedabenigone e kau yani. Ra wawa tiko mai kina o ira sa sulu oti tiko mai mera keveta na gone e kau tiko yani na matana.

E Nakelo nira gole yani na kaumatanigone era sa kauta vata tiko yani na kena iyau. Era biuta ga na iyau, ra sa keveti sara na gone vei ira na wawa tiko mai. Ke ratou kaukau na tiko mai nakoro ratou tubera mai e dua na ivakavinavinaka. Mai Sanima e tuberi tale na kamunaga ra qai keve se lai lululu yani na gone. E Koroalau ena kau rawa na iyau, lai bini tu, sa wase rawa tale tu ga. Iyau ni matanigone kei na iyaunivanua. Gauna sara ga e sa tuberi kina na kamunaga me ivakaraitaki ni matadratou na gone, e sa qai cegai na iyau e ubi tu.

Na lululu, regu kei na ivakarau ni veiluvuvati e tautauvata kece ena veivanua e dikevi. Na iyau kece era kauta yani na kaumatanigone era na luvata yani me nodra na digitaki mera wawa tiko mai. Na nodra iyau tale ga na wawa tiko mai oya era na kauta mai o ira na kaumatanigone tiko yani. Ena **veidolei** ga.

Na ilakolako kece ni kaumatanigone e vakamaginitaki ena veivanua e dikevi rawa, ra dau tubera na kena tabua na vulagi yani, me itaranimagiti. Ni sa oti na cabo ni magiti qori sa qai dau caka na kana kei na gunu, yacova sara nira sa tatau na vulagi, tuberi na kena **ivakatale**, me sa yala tale ga kina na soqo ni solevu ni kaumatanigone.

Vakamacala:

r: [iTovo Vakavanua Vakaviti: Elik Seru, tbn 42]

r: [Bula Vakavanua: Ratu Semi Seruvakula, tbn 77]

r: [Na Noda Bula na iTaukei, tbn 47]

r: [ivolavosa vakaviti, tbn 376]

r: [Tukutuku Vakasokumuni - Gonevou, Sekove Bigitibau]